

Слід добрий і вічний на землі Слобожанській (Іван Назарович Каразін та його нащадки)

Іван Назарович Каразін

У долях нащадків другої родинної гілки Каразіних, які залишили свій яскравий слід на нашій землі, простежується незмінна єдність роду, любов до України, відданість справі життя, причетність до Харківського університету. Цікава науково-практична і громадська діяльність представників цього відгалуження славного роду ще не знайшла відображення ні в історико-біографічному, ні у науковому аспектах. У деяких, навіть академічних, виданнях родоначальник цієї родової гілки Іван Назарович Каразін помилково згадується як засновник Харківського університету.

Після смерті Назара Олександровича Каразіна (1783 р.) його старший син Василь, досягши 19-річного віку, приступив до управління батьківським маєтком в с. Кручик. Другим спадковим маєтком, що у селі Основинці, володіла до повноліття молодшого сина Івана їх мати Варвара Яківна Ковалевська.

Іван Назарович Каразін народився у 1780 р. Віддавши данину сімейній традиції, каптенармус лейб-гвардії Ізмайлівського полку, а згодом

поручик Київського гренадерського полку і поручик Катеринославського кирасирського полку Іван Каразін виїждить у відставку. Невдовзі він відїждить до Москви. А у Петербурзі в цей час починає свою кар'єру Василь Назарович Каразін, перед яким відкриваються двері у вищій петербурзькій світ. У листі до молодшого брата він, мабуть знаючи про його схильність до вільних і розваг, попереджає, що поєднати їх із заняттями наукою неможливо. Він запрошує брата до себе, маючи на увазі стати його вимогливим вчителем. «Если ты чувствуешь в себе решительное намерение сделаться полезным отчизне и любезным обществом приобретением больших познаний... то вот мой совет... приезжай сюда. Мы будем жить вместе, расходы твои значным образом уменьшатся, и ты не уедлишь почувствовать какие-нибудь плоды твоих занятий» [1, с. 615]. Невідомо, чи прислухався Іван до порад старшого брата. У Москві він довго не затримався. Але подальша його діяльність свідчить про те, що він мав ґрунтовні знання в галузі природничих наук, зокрема, ботаніки, дендрології, садівництва.

З 1803 р. І. Н. Каразін господарює у Основинцях, починаючи розводити свій сад і майбутній Краснокутський дендрологічний парк. Частина дерев вже була посаджена там Василем Назаровичем, який ще з 1792 р. переймався вирощенням у Кручику різних порід іноземних дерев.

Більшість авторів, посилаючись на публікації сина Івана Назаровича Івана Івановича, вважають, що Краснокутський дендропарк був закладений наприкінці XVIII ст. братами В. Н. та І. Н. Каразіними.

Пізніше, серед багатьох турбот В. Н. Каразіна, пов'язаних з відкриттям Харківського університету, однією з найважливіших він вважав створення ботанічного саду. Тому він виписував із-за кордону рідкісні породи дерев і кущів. Декілька екземплярів він відправив до маєтків Кручика і Основинців. 25 травня 1803 р. на честь дозволу Олександра I на

Харківського університету» І. Н. Каразін посадив у саду свого маєтку канадську тополя, яку називали ровесницею Харківського університету [2, с. 123]. Іван Назарович підтримував зусилля брата по створенню Харківського університету. Одними з перших брати Каразіни внесли у комітет правління у справах університету 1000 карбованців.

прийняття «пожертвова н и х харьковцями сумм на открытие

насіння яких він отримував завдяки допомозі професора Харківського університету барона М. Біберштейна.

Свої дослідження він продовжив у Костянтинівградському повіті Полтавської губернії, де купив у 1833 р. 2 тисячі десятин землі, на значній частині яких посадив ліс.

За труди по збагаченню флори рідного краю цінними в господарському та декоративному відношенні рослинами Петербурзьким Імператорським Товариством по заохоченню лісового господарства його було нагороджено Золотою медаллю.

У деяких, навіть академічних, виданнях Іван Назарович Каразін помилково згадується як засновник Харківського університету

І. Н. Каразін створює унікальний для лісово-степової зони України дендропарк, знаменитий на всю Російську імперію, а згодом і Радянський Союз (пізніше Краснокутський дендропарк, що є пам'яткою садово-паркового мистецтва). В ньому вирощувалося понад 500 сортів яблук, груш, слив, вишень, винограду. Останні роки свого життя Іван Назарович присвятив благородній справі — степовому лісонасадженню.

Ознайомившись з досвідом інтродукції рослин і придбавши у 1808—1809 рр. у Німеччині і Франції велику партію дерев та чагарників, І. Н. Каразін у Основинцях починає велику дослідну роботу, пов'язану з їх натуралізацією на непридатних для сільського господарства землях. У 1832 р. його колекція натуралізованих дерев і чагарників налічувала уже 202 види. Особлива увага приділялась хвойним деревам,

Іван Назарович був активним членом створеного братом Філотехнічного товариства. У звіті за 1811 р. була відзначена його діяльність з інтродукції і акліматизації хвойних дерев, привезених із паризького ботанічного саду. В цьому ж звіті позитивну оцінку одержала його робота як хіміка-технолога по створенню українських вин і наливків.

Про авторитет поміщика І. Н. Каразіна свідчить те, що з 1818 по 1820 р. він обирався Богодухівським повітовим предводителем дворянства. У 1823—1826 рр. Іван Назарович — виконувач справ губернського предводителя дворянства. Громадська робота його була відзначена Золотою іменною медаллю Міністерства державного майна та орденом Анни III ступеня.

На жаль, відомостей про особисте життя Івана Назаровича дуже мало. Г. П. Данилевський, біограф В. Н. Каразіна, писав: «Женився він (Іван

Назарович) нещасно і після різних сімейних чвар помер у чаду» [3, с. 113]. Помер Іван Назарович у 1836 р., після нещасного випадку на 56 році життя. У мальовничому куточку створеного ним Краснокутського дендропарку знайшов він свій останній земний притулок.

Після смерті Івана Назаровича залишилися дворічний син Іван і донька, якій не виповнилося й року. Василь Назарович, маєток якого на той час уже було описано за борги, звернувся 13 червня 1836 р. через О. Х. Бенкендорфа до імператора Миколи I з проханням призначити його опікуном сиріт. «Имение брата моего было посвящено лесоводству. Все его значительные для полуденного края заведения должны исчезнуть через 19 лет, которые пройдут до совершеннолетия его сына. Да будет повелено мне, а не провинциальным опекунам, сберечь и усовершенствовать их. Мы с некоторым приличием могли бы оставаться в соседстве несчастно-разоренного име-

ния нашего в местах моего рождения, которые люблю, из которых только крайность одна меня гонит. Закон и природа дают мне это право...» [1, с. 805]. Але цієї милості нещасний вигнаєць не отримав. Опікуном сиріт було призначено штабе-капітана А. Н. Вітінського, якому передано було і маєток в Основинцях.

Племінників В. Н. Каразіну не показували, «оберегаючи їх від нього, як від ворога», — зазначав біограф В. Н. Каразіна М. Тихий.

Благородну справу Івана Назаровича Каразіна продовжив його син **Іван Іванович**. Народився він у 1834 р. Роки сирітства, навчання у приватних пансіонах Харкова сформували риси його характеру, головною з яких була цілеспрямованість, усвідомлення сенсу свого життя. Закінчивши Харківський університет, відставний штабе-ротмістр, для якого військова служба не стала покликанням, Іван Каразін повертається у батьківські Основинці. Тут, у занедбаному за часи опікуництва господарстві, в дендропарку, закладеному батьком, відновлює роботи з натуралізації рослин. Невдовзі його обирають дійсним членом Московського Товариства акліматизації.

І. І. Каразін розширив удвічі плодовий і акліматизаційний сади, які налічували вже близько тисячі сортів рослин. Він натуралізував такі рослини, як кизил кавказький, обліпиха, ірга, кавказька трав'яниста бузина, маньчжурська ожина, дика маслина, що є кормовою базою для птахів та бджолиних. У 1895 р. розсадники І. І. Каразіна дали майже 100 тисяч саджанців дикої маслини. Він не лише продовжив роботи з акліматизації деревних і чагарникових порід рослин, а й розпочав роботи з їх селекції, увів у культуру багато нових для краю рослин.

І. І. Каразін створив прекрасний розсадник плодових, ягідних та декоративних культур, причому вирощував саджанці також для селянських садів за доступною ціною, а то і безкоштовно, чим заслужив велику повагу земляків. Тож не випадково і сьогодні Краснокутщина є центром садівництва на

Харківщині. Український драматург Марко Кропивницький, який жив на хуторі Терновому (біля Сподобівки — нині Шевченківський район), у листі до композитора Миколи Аркаса (27 березня 1908 р.) писав: «У мене гарні сорти з Каразінського саду».

Свій узагальнений досвід щодо особливостей акліматизації рослин в умовах Краснокутщини І. І. Каразін виклав у доповіді на урочистому зібранні Московського Товариства акліматизації у 1891 р. За цю роботу Товариство присудило йому велику Золоту медаль. Такої ж нагороди удостоїло його і Товариство акліматизації Франції.

У 1896 р. у Харкові було створено Південно-російське Товариство акліматизації. Серед його членів було багато професорів Харківського університету, відомих діячів культури, землевласників (А. М. Краснов, О. Ф. Брандт, П. І. Степанов, О. М. Бекетов, В. Я. Данилевський, Х. Д. Алчевська, П. І. Харитоненко та інші). 26 січня 1897 р. І. І. Каразіна було обрано почесним членом цього Товариства.

Він брав участь у численних виставках як на Слобожанщині, так і за кордоном. На Всеросійській сільсько-господарській виставці 1887 р., що відбулася в Харкові, І. І. Каразін за надані ним експонати з акліматизації іноземних сортів дерев і чагарників був нагороджений Срібною медаллю. Нагороду отримала і його дружина Лідія Миколаївна — за технологію виготовлення сухих фруктів і варення.

Оргкомітет першої Південно-російської виставки садівництва і рослинництва, організованої у 1900 р., високо оцінив 100-річну діяльність та надзвичайні заслуги акліматизаційного саду Каразіних. Його голова професор М. І. Кічунов писав про І. І. Каразіна та його сад: «Експонент володіє чудовим і у своєму роді єдиним в Імперії акліматизаційним садом при хуторі Основинці» [4, с. 12]. Івану Івановичу була присуджена перша премія — Почесний приз міста Харкова — срібний кубок на срібному підносі з надписом: «За представленные

Іван Іванович Каразін

експонати і за видаючіся заслуги по акліматизації рослин». Плоди Каразінського саду експонувалися також на осінньому конкурсі плодів Європи у Парижі.

Не менш корисною і цікавою була громадська діяльність Івана Івановича на користь рідної Богодухівщини, в історію якої він вписав свою сторінку.

У вересні 1865 р. на зборах Богодухівського земства він обирається головою управи. Під керівництвом Івана Івановича управа енергійно взялась до роботи. Нею було складено багато проектів: про устрій лікарняної частини, про народну освіту, про дорожні і поштові повинності у повіті. Ці проекти передбачали, що дворяни не ухилятимуться від податків на загальну земську користь заради всіх верств населення. Пропоновані проекти обговорювалися у вересні 1866 р. на земських зборах. Більшість їх членів (міщани, купці, духовенство, селяни) підтримали І. І. Каразіна. Але дворянство, яке оберігало свої привілеї, виступило проти нововведень управи. Івана Івановича звипувалили у невгамовному лібералізмі і прагненні повалення встановленого урядом порядку. Проти нього була заведена судова справа. Вона тяглася майже три роки. Тільки у жовтні 1869 року 5-й департамент Сенату своїм вирокom повністю виправдав колишнього голову Богодухівської земської управи [5].

Невдачі не зупинили І. І. Каразіна. Людина ідеї і прогресивний господар, Іван Іванович більше 30 років переймався проблемою захисту сільського населення від пожеж. Жахливі картини пожежі у Писарівці, свідком якої він був, у Малинівці, де від пожежі згоріло 1000 критих соломом хат, розуміння цього як справи, що потребує державного вирішення, спонукало його ініціювати заміну соломи іншим покривельним незаймистим матеріалом — черепицею.

І. І. Каразін звертається до Богодухівського земства з пропозицією будівництва черепичних заводів у повіті. Не одержавши підтримки, він ретельно вивчає іноземний досвід і будує на

необхідну глину і робить першу черепицю своїми руками. Про все це згодом він розповість у статті «До історії мого заводу». Одна фраза цієї статті заслуговує на увагу і, мабуть, робить зрозумілими витoki судової справи проти І. І. Каразіна: «Ані за вихованням, ані за особистим смаком я не співчував порядкам того часу» [6].

У грудні 1900 р. він виступає на зборах Харківського губерньського земства з промовою щодо доцільності будівництва черепичних заводів у губернії. І харківські земці підтримали його. Збори поклали початок поширенню черепиці, прийнявши пропозиції Івана Івановича з питань допомогти земським кредитом і субсидіями початкуючим виробникам для розвитку цієї справи. Але справа ця посувалася в губернії надто повільно.

Запеклою справою, І. І. Каразін звертається до Імператорського Всеросійського пожежного з'їзду (1902 р.) з проханням клопотати перед урядом з цього приводу. Він надсилає доповідь і обґрунтовані пропозиції, пов'язані з промисловим розвитком черепичної справи в державі. Розуміючи масштабність цієї роботи, І. І. Каразін вважає за необхідне залучити до неї приватних підприємців, стимулюючи їх діяльність пільгами, гарантіями збуту продукції. До речі, всі шість пунктів, запропоновані ним, були включені до рішення Всеросійського пожежного з'їзду як спрямовані на захист населення від пожеж, збитки від яких складали сотні мільйонів карбованців щорічно.

Про подальшу історію розвитку черепичної справи в Росії дізнаємося з Енциклопедичного словника Брокгауза і Єфрона (т. 38, с. 553): «Заводы черепиц существуют в ряде губерний России... в т. ч. в Харьковской». Саме з ініціативи І. І. Каразіна черепиця як будівельний матеріал увійшла у побут не лише Слобожанщини, а й багатьох

свій кошт завод французької черепиці. Іван Іванович знаходить

губерній Росії.

І. І. Каразін мав великий авторитет серед земляків. Людина незаперечної чесності, він довгий час був гласним Харківського губерньського земства, богодухівським суддею. Тричі обирався членом Харківського відділення державного дворяньського земельного банку. На цій посаді він брав участь в оцінках дворяньських маєтків, що подавалися до застави. Але головною справою його життя було продовження започаткованої батьком науково-практичної роботи з акліматизації рослин у Крас-

*Більше 30 років
І. І. Каразін
переймався
проблемою захисту
сільського населення
від пожеж,
і це спонукало його
побудувати на свій
кошт завод
французької
черепиці*

покутському дендропарку.

І. І. Каразін помер 13 вересня 1903 р. Поховано його було поруч з батьком. Над могилою сумно схилила свої темні гілки сторічна ялина, що пам'ятала молодість засновника університету Василя Назаровича Каразіна. На церемонії поховання Івана Івановича керівник державного майна Харківської і Полтавської губерній В. М. Козлов, голова Південно-російського Товариства акліматизації назвав небіжчика борцем за правду, а Основинський сад — надбанням

Росії, славою його родини та її освічених предків. 19 вересня 1903 р. на екстреному засіданні Харківської міської Думи була прийнята постанова про заснування у Краснокутську учнівської стипендії імені І. І. Каразіна.

Сногади про свою роботу на початку 70-х рр. у Харківському мировому з'їзді залишив А. Ф. Коні. «Среди богодуховских судей был один, теплые воспоминания о котором живут в моей душе. Иван Иванович Каразин, племянник знаменитого основателя Харьковского университета, соединил в себе с любящей простотой русского сердца чрезвычайно редкую у нас настойчивость в преследовании своих целей и упорство в труде. Целями его были добро родной земли. Под его красивой, мужественной наружностью и мягким, связанным с незлобивым юмором обращением, скрывались черты настоящего пионера цивилизации. Кто видел этот сад, где были акклиматизированы разнообразные и редкие растения, этот

творень не зупинилося перед пам'ятками минулого. У 1921 р. на засіданні волосної економради було прийняте рішення про ліквідацію колишнього маєтку Каразіних у Красному Куті і перевезення залишків будівель для обладнання агрохімічного пункту. Цим же рішенням залишки знищеного пожежею целюлозно-черепичного заводу Каразіних було вирішено «употребить на устройство в Красном Куте каланчи, пожарных сараев, бани и проч.» [8].

Поступово зникали сліди діяльності Каразіних на Слобожанщині.

Тільки наприкінці 60-х рр. у Краснокутському дендропарку почалися широкомасштабні відновлювальні роботи. Унікальна пам'ятка садово-паркового мистецтва стала науково-дослідною лабораторією, у якій проводяться дослідження, що мають наукове і господарське значення. Наприкінці 80-х рр. зусиллями директора Краснокутської науково-дослідної станції садівництва В. О. Кібкала надмогильні плити Каразіних було відновлено.

Борис Іванович Каразін

Серед наступних поколінь родо-воду І. І. Каразіна бачимо цікавих, непересічних особистостей.

Син І. І. Каразіна, **Борис Іванович** Каразін, народився у Краснокутську у 1874 р. Закінчив 2-у Харківську гімназію і природничий факультет Харківського університету. Він, як і батько, був земським діячем. На сторінках «Южно-русской сельскохозяйственной газеты» зустрічаємо його публікації про повинні в галузі сільського господарства у Мерефі. У 1906 р. Б. І. Каразін — член Харківської земської управи. У 1913 р. вийшла його книжка «Про організацію земськими касами хлібної торгівлі». Довгий час Б. І. Каразін служив у посольстві Росії в Болгарії. Після революції 1917 р. до Росії не повернувся. Подальша його доля нащадкам не відома. Останній лист Б. І. Каразіна до дочки Лідії Борисівни, датований 1919 р., надійшов з Югославії. Є свідчення, що поховано його у Загребі.

Дочка І. І. Каразіна, **Надія Іванівна** Каразіна, як і батько, брала участь у Першій Південно-російській виставці садівництва і рослинництва, яка проходила у Харкові у 1900 р. За наданий гербарій деревинних і чагарникових рослин вона одержала похвального листа Товариства акліматизації. Після революції Надія Іванівна з чоловіком (Довголевським) емігрували до Франції, де вони трагічно загинули.

Олена Іванівна Каразіна (1887–1974), дочка І. І. Каразіна,

Пореволюційні роки були періодом поступової руйнації Краснокутського дендропарку. Місце поховань Івана Назаровича та Івана Івановича було зруйновано, пам'ятники знищено

прекрасний оазис среди степей — и кто вспомнил при этом, что все это дело самоотверженного и бескорыстного труда одного человека, тот не мог не поклониться почтенному старцу, в глазах которого светился огонь молодой энергии...» [7].

Пореволюційні роки були періодом поступової руйнації Краснокутського дендропарку. Місце поховань Івана Назаровича та Івана Івановича в 30-х рр. було зруйновано, пам'ятники знищено. Нищівне колесо революційних пере-

Київські ентомологи, досліджуючи ентومосферу Краснокутського дендропарку, виявили невідомий науці вид совки і назвали її *Exochus Karazinii Tolkaniz* — на честь Івана Назаровича Каразіна — засновника Каразінського дендропарку. А селекціонери Краснокутської дослідної станції інституту садівництва Української аграрної академії наук (О. Я. Берендей, В. О. Кібкала, В. О. Бирик) створили у 1999 новий сорт яблуні і назвали його на честь сім'ї Каразіних — Каразінське [9].

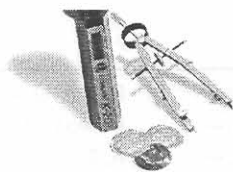
зала у Харкові, була лікарем-педіатром. Похована на Залотінському цвинтарі.

Юлія Іванівна Каразіна (1889–1971), молодша дочка І. І. Каразіна, рано пішла з батьківського дому, займалась революційною діяльністю. Вчителювала і багато зробила для дослідження історії Краснокутського дендропарку. Їй належить нарис про цей унікальний дендрарій. Олена і Юлія Каразіни свого часу закінчили харківську жіночу гімназію Григорцевич і у 1907 р. були зараховані сторонніми слухачками Харківського університету: Олена — на юридичний, Юлія — на філологічний факультети. Померла Юлія Іванівна Каразіна у Москві.

Про сина І. І. Каразіна, **Івана Івановича** (1875–1939), свідоцтво віднайти поки що не вдалось. З газети «Харьковские губернские ведомости» за 21 червня 1907 р. дізнаємось, що сини Івана Івановича Каразіна, **Борис Іванович** і **Іван Іванович**, були присутні на відкритті пам'ятника В. Н. Каразіну у Харкові і поклали вінок до його підніжжя. Помер І. І. Каразін у Москві.

Син **Вадим** помер у 14-річному віці.

Наймолодший син І. І. Каразіна, **Владислав Іванович** (1885–1941), був архітектором. Загинув у блокадному Ленінграді. Він залишив після

себе нащадків по чоловічій лінії — носіїв прізвища Каразіних.

Це **Ігор Владиславович** (1915–1994) і його сини.

Святослав Ігорович (1945) і **Володимир Ігорович** (1946) живуть і працюють у Санкт-Петербурзі, де працював великий мрійник, безмежно відданий ідеї реформування народної освіти, створення Харківського університету і численних планів державних перетворень **Василь Назарович Каразін**.

Цікава доля дочки **Бориса Івановича Каразіна** **Лідії Борисівни Каразіної** (1902–1971) — родоначальниці великого родоводу. Вона народилася у Харкові. Після революції 1917 р. Лідію Борисівну не прийняли до Харківського університету, тому що вона... Каразіна. Розуміючи, що назавжди залишиться «класово чужою», Лідія Борисівна вирішила поїхати подалі від рідних місць — туди, де її прізвище не привертатиме уваги. Багато років її життя пов'язані з Узбекистаном. Перед Великою Вітчизняною війною Лідія Борисівна Каразіна-Герашенко з сім'єю повернулися в Україну, до Києва. Померла у Києві.

Її син, **Олег Аркадійович Гера-**

щенко (1925–1992) — видатний вчений у галузі теплофізики, член-кореспондент АН УРСР з 1976 р., більшу частину життя прожив у Києві. З 1973 по 1982 р. він очолював Інститут теплофізики АН УРСР. Був людиною надзвичайно обдарованою, шляхетною, з глибоким почуттям відповідальності і поваги до людини. На його долю випало багато випробувань, пов'язаних з правозахисною діяльністю сина-дисидента **Ігоря Олеговича** та його дружини **Ірини Ратушинської**.

Київка **Лариса Олегівна Дешко** (1951), дочка О. А. Герашенка, вже багато років вивчає історію свого роду. Їй належить опис генеалогії родини Каразіних. Вона прагне зберегти все, що пов'язано з іменем засновника Харківського університету, його брата **Івана Назаровича Каразіна** та його нащадків. Багаторічні клопотання на захист Краснокутського дендропарку, збереження місць поховання своїх видатних предків, допомога сільській школі у Кручичку, копівка дослідницької роботи в архівах і бібліотеках, надання допомоги дослідникам життя і діяльності В. Н. Каразіна, численні публікації — все це суттєвий внесок Л. О. Дешко у сучасне каразінознавство.

А у Харківському національному університеті навчається чарівна дівчина **Лідія Каразіна**, студентка факультету психології. Вона спадкоємиця у дев'ятому коліні роду Каразіних, представниця родини Герашенків. Нещодавно у неї народився син — **Олег Каразін**.

Життя продовжується. Каразіни живуть на землі. І хай цьому славному роду не буде переводу!

Владислав Іванович Каразін

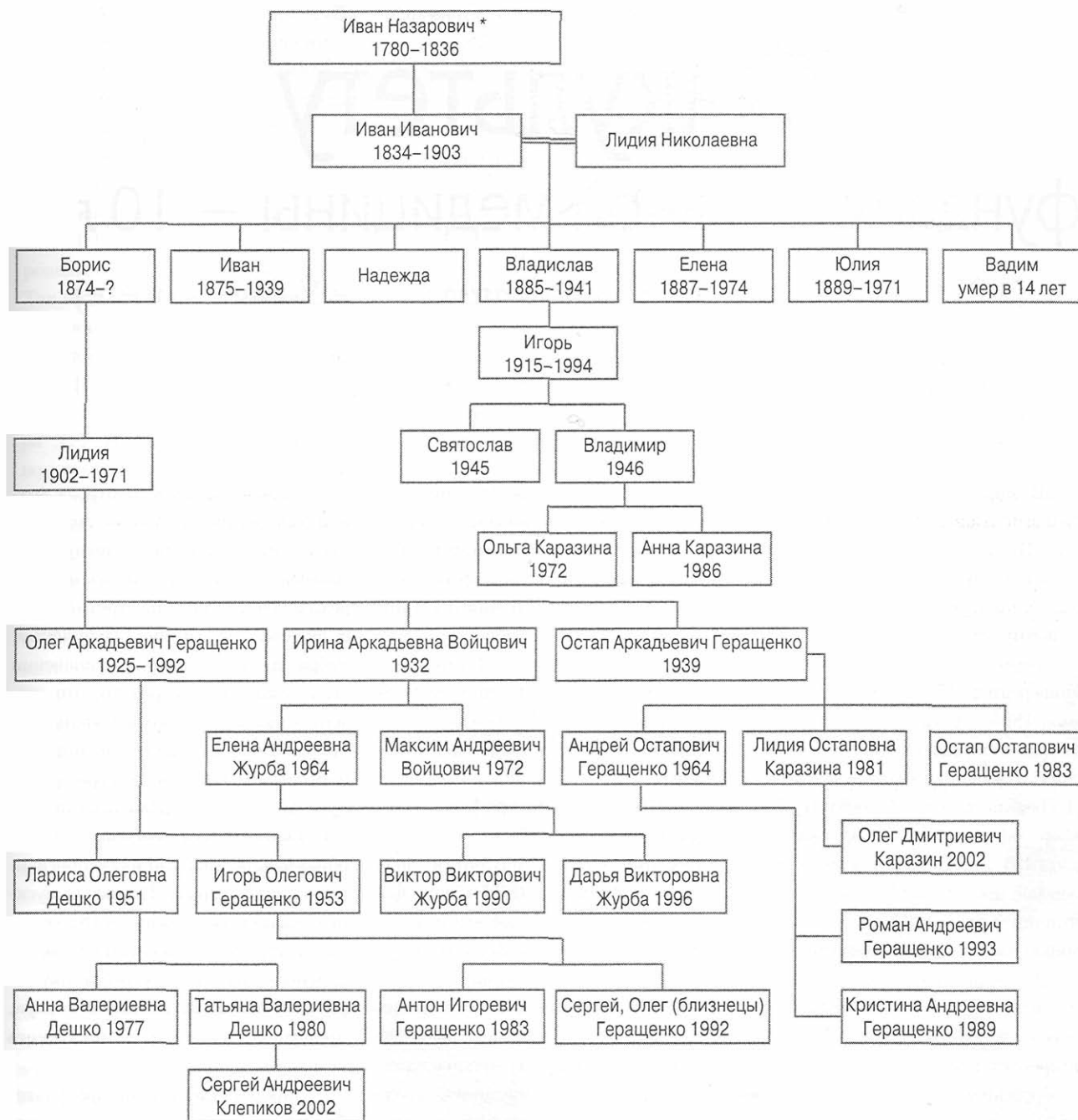
Ігор Владиславович Каразін

1. Каразин В. Н. Сочинения, письма и бумаги, собранные и редактированные проф. Д. И. Багалеем.— Х.: Тип.-литограф. М. Зильберберг и С., 1910.— XIX.— 927 с.
2. Тихий Н. В. Н. Каразин: Его жизнь и общественная деятельность.— К.: Тип. Импер. ун-та Св. Владимира, 1905.— 302, 28, IVc.
3. Данилевский Г. П. Украинская старина: Материалы для истории укр. лит. и нар. образования.— Х.: Изд. Зеленского и Любарского, 1866.— 403 с.— С. 99–169: о В. Н. Каразине.
4. Кичунов Н. И. Основянский акклиматизационный сад Ивана Ивановича Каразина // Изд. Южно-рус. о-ва акклиматизации.— 1900.— № 12.— С. 12–14.
5. А. Т. Погребение И. И. Каразина // Харьк. губ. вед.— 1903.— 27 сент.
6. Каразин И. И. К истории моего завода // Харьк. губ. вед.— 1889.— 22 июля.
7. Кони А. Ф. Отрывки из воспоминаний // Вестник Европы.— 1909.— Т. 1.— С. 55–57.
8. ДАХО Ф.— 431, оп. 1, спр. 149, арк. 45.
9. Кібкало В. На честь родини Каразіних: (Про новий сорт яблуні) // Сад, виноград і вина України.— 1999.— № 3/4.— С. 14–15.

Основні праці Каразіних та їх нащадків

1. Каразин В. Н. Сочинения, письма и бумаги, собранные и редактированные проф. Д. И. Багалеем.— Х.: Тип.-литограф. М. Зильберберг и С., 1910.— XIX.— 927 с.
2. Каразин И. И. Акклиматизационный сад И. И. Каразина в Харьковской губернии Богодуховского уезда при хуторе Основяны: Опись акклиматиз. растений с разъяснениями // Тр. Рус. Импер. о-ва акклиматиз. растений и животных.— СПб., 1899.— Т. 7, вып. 1: Тр. отд. ботаники.— Т. 1.— С. 29–41.
3. Каразин И. И. Вниманию садоводов: О лампе для сжигания зимних гнезд златогузки // Изв. Южно-Рус. о-ва акклиматиз.— 1897.— № 4.— С. 61–62.
4. Каразин И. И. К вопросу об акклиматизации растений в Харьковской губернии // Изв. Южно-Рус. о-ва акклиматиз.— 1897.— № 2.— С. 19–24.
5. Каразин И. И. К истории моего завода // Харьк. губ. вед.— 1889.— 22 июля.
6. Каразин И. И. О времени цветения и созревания плодов растений, натурализованных в имении Основяны Харьковской губернии в 1897 г. // Харьк. губ. вед.— № 4.— С. 62–64.
7. Каразин И. И. Противопожарные мероприятия // Южно-Рус. с.-х. газ.— 1902.— № 20.— С. 9–10; № 21.— С. 8–9.
8. Каразин И. И. Удачный опыт культуры персика в Харьковской губернии: (Из протокола от 9 янв. 1895 г.) // Тр. Рус. Импер. о-ва акклиматиз. растений и животных.— СПб., 1899.— Т. 7, вып. 1: Тр. отд. ботаники: Т. 1.— С. 168–170.
9. Каразин И. Н. Клопотання про парафіяльні училища: Лист земського справника І. Н. Каразіна губернатору І. І. Бахтіну від 24 квіт. 1805 р. // Краснокутськ: Зб. архів. док. і матеріалів / Держ. архів Харк. обл.; Упоряд.: Л. О. Михасенко, В. Г. Панкратьєва, В. В. Швець.— Х., 1994.— С. 46–47.
10. Каразин И. Н. О лесоразведении в имении г. Каразина // Лесн. журн.— 1834.— Ч. 2.— Кн. 1.— С. 164–168.
11. Каразин И. Н. О разведении разных пород иностранных деревьев в Слободско-Украинской губернии: Сообщ. кор. Импер. о-ва для поощрения лесного хоз-ва Ивана Назарьевича Каразина // Лесн. журн.— 1833.— Ч. 1.— Кн. 1.— С. 208–218.
12. Дешко Л. О. Науково-дослідницька робота Краснокутського дендропарку у спогадах дочки Івана Івановича Каразіна // Інтродукція деревних та чагарникових рослин в Україні: Тез. доп. засід. Ради Бот. садів України, присвяч. 200-річчю Краснокутського дендропарку / Центр. Бот. сад АН України. Краснокут. дослід. станція ін-ту садівництва УААН.— Краснокутськ, 1993.— С. 13–16.
13. Каразин Б. И. К вопросу о черепице // Южный край.— 1901.— 5 июля.
14. Каразин Б. И. Об организации земскими кассами хлебной торговли.— Х., 1913.— 68 с.
15. Каразина Ю. И. Из истории Краснокутского парка на Харьковщине // Бюл. Глав. Бот. сада АН СССР.— 1966.— Вып. 39.— С. 25–32. Библиогр.: 16 назв.

Родословная И. Н. Каразина

Составители Л. О. Дешко и Н. М. Березюк